

Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра політології та публічного управління

Юрій Борейко

ЕТИКА

Методичні рекомендації до освітнього компонента

Луцьк – 2025

УДК 17(072)

Б 82

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету ім. Лесі Українки
(протокол № 9 від 21.05.2025 р.)*

Рецензент:

Москвич О. Д. – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри культурології Волинського національного університету ім. Лесі Українки

Борейко Юрій

Б 82 Етика: методичні рекомендації до освітнього компонента / Волинський національний університет ім. Лесі Українки, факультет історії, політології та національної безпеки, кафедра політології та публічного управління. Луцьк: Волинський національний університет ім. Лесі Українки, 2025. 48 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до силабусів нормативного освітнього компонента «Етика» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (Хімія), освітньо-професійної програми «Середня освіта. Хімія» і галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е3 Хімія, освітньо-професійних програм «Хімія» та «Хімія ліків». Подано опис структури освітнього компонента, тематичний план змістових модулів, теми семінарських занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, питання для підготовки до заліку, методи контролю, перевірки та оцінювання знань, список джерел.

Рекомендовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання.

УДК 17(072)

© Борейко Ю. Г., 2025

© Волинський національний університету ім. Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Структура освітнього компонента.....	5
Тематичний план змістових модулів.....	7
Плани практичних занять.....	14
Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	16
Тестові завдання до змістових модулів.....	18
Перелік питань для підготовки до заліку.....	40
Політика оцінювання знань здобувачів освіти.....	43
Рекомендована література та інтернет-ресурси.....	46

ВСТУП

У методичних рекомендаціях обґрунтовується предмет етики, розкривається значення етики для формування морального мислення, акцентується увага на практичному застосуванні етики в різних сферах людської діяльності. Успішне засвоєння освітнього компонента «Етика» здобувачами освіти сприяє в обранні теми наукового дослідження, підготовці курсової і випускної кваліфікаційної роботи. Вивчення освітнього компонента ґрунтується на теорії та практиці використання філософської методології з метою розуміння морального виміру суспільних явищ, подій, процесів. Засвоєння навчального матеріалу передбачає дотримання принципів об'єктивності, толерантності, світоглядного плюралізму.

Методичні рекомендації складено відповідно до силабусів освітнього компонента «Етика» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійними програмами «Середня освіта. Хімія», «Хімія» та «Хімія ліків». Вивчення освітнього компонента відбувається протягом одного семестру. Силабус містить два змістові модулі: 1) Теорія етики, онтологія та феноменологія моралі; 2) Категорії етики, гносеологія моралі.

Предметом освітнього компонента «Етика» є засвоєння концептуального змісту етики, понятійно-категоріального апарату, наукових праць, що репрезентують етичні ідеї та напрями.

Мета освітнього компонента – вивчення теоретико- методологічних основ етики, формування навиків аналізу етичних ідей та концепцій у контексті практики суспільного життя, розвиток етичного мислення та культури поведінки.

Завдання: 1) розуміти зміст і основні проблеми етики; 2) оперувати основними поняттями і категоріями; 3) розуміти сутність та історичні типи моралі; 4) розкривати етичний вимір подій, явищ, процесів; 5) виявляти й аналізувати моральні суперечності суспільного життя; 6) застосовувати навики етичного мислення у майбутній професійній діяльності.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лек.	Лабор. (Семін.)	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Теорія етики. Суспільний вимір моралі						
Тема 1. Етика як філософська наука	7	2	2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 7
Тема 2. Зарубіжні та вітчизняні етичні вчення	11	4		6	1	П (3)
Тема 3. Походження, сутність та соціальні функції моралі	6	2		3	1	П (3)
Тема 4. Моральний вибір і ціннісні орієнтації особистості	6	2		3	1	П (3)
Тема 5. Професійна етика і академічна доброчесність	6	2		3	1	П (3)
Тема 6. Прикладна етика	6	2		3	1	П (3)
Тема 7. Екологічна етика	6	2		3	1	П (3)
Тема 8. Моральна культура спілкування	5	2		3		П (3)
Разом за змістовим модулем 1	53	18	2	27	6	28 балів
Змістовий модуль 2. Гносеологічний зміст етичних категорій						
Тема 9. Добро і зло як моральні категорії	5		2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 8
Тема 10. Моральний зміст прощення, милосердної любові, турботи і благодійності	6		2	4		Т (2), Д (3), ІРС (2) / 8
Тема 11. Свобода і справедливість	5		2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 8

Тема 12. Сенс життя і щастя	5		2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 7
Тема 13. Обов'язок і відповідальність	6		2	4		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 7
Тема 14. Совість і сором	5		2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 7
Тема 15. Дружба і любов	5		2	3		Т (2), Д (4), ІРС (2) / 7
Разом за змістовим модулем 2	37	-	14	23	-	52 бали
Види підсумкових робіт						
Поточний контроль						80 балів
ІНДЗ						20 балів
Усього годин / балів	90	18	16	50	6	100

*Форма контролю: Т – тести, Д – дискусія, ІРС – індивідуальна робота студента, П – презентація, ІНДЗ – індивідуальне навчально-дослідницьке завдання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теорія етики. Суспільний вимір моралі

Тема 1. Етика як філософська наука

Етимологія терміна «етика». Внесок Аристотеля у становлення етики. Предмет етики. Терміни «етика» і «мораль». Особистісні моральні якості. Норми суспільної поведінки і оціночні уявлення. Структура етичного знання. Зміст предмета етики. Завдання етики. Взаємозв'язок етики з іншими науками.

Завдання для самостійної роботи:

Етика і сучасна політична культура

Етика і сучасна правова культура

Етичний вимір інформаційних технологій

Тема 2. Зарубіжні та вітчизняні етичні вчення

Етичні системи Стародавнього Сходу. Конфуціанство. Даосизм. Буддизм. Джайнізм. Іудаїзм. Філософські погляди на мораль у Стародавніх Греції та Римі. Софісти. Сократ. Платон. Аристотель. Стоїцизм. Епікурейство. Неоплатонізм. Етична думка Середньовіччя і Відродження. Августин Блаженний. Тома Аквінський. Піко делла Мірандола. Нікколо Макіавеллі. Етичні вчення Нового часу. Томас Гоббс, Бенедикт Спіноза. Жан-Жак Руссо. Дені Дідро. Клод Гельвецій. Імануїл Кант. Західна етична думка ХХ ст. Екзистенціалізм. Неотомізм. Психоеаналіз. Зародження етичної думки в українських землях. Ідейні засади етики києворуської доби. «Повість минулих літ», «Слово про Закон і Благодать», «Ізборники Святослава», «Повчання Володимира Мономаха». Розвиток етичної думки України в XVI – XVIII ст. Феномен козацької етики. Становлення етики як науки в Україні. Києво-Могилянська академія. Етичні ідеї Г. Сковороди. Етична думка в Україні у ХХ – ХХІ ст.

Завдання для самостійної роботи:

Науково-реалістичний напрям в етиці ХХ ст.

Релігійний напрям в етиці ХХ ст.

Етика прагматизму.

Тема 3. Походження, сутність та соціальні функції моралі

Передумови виникнення моралі. Обряди і звичаї в родоплемінному суспільстві. Система моралі Стародавнього Сходу. Мораль, звичаї та кризові явища моральної системи Античності. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя. Тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації. Релігійні, натуралістичні, соціально-історичні концепції виникнення моралі. Мораль як соціальний феномен. Мораль як різновид практично-духовного способу осягнення світу. Мораль як спосіб ціннісної орієнтації за допомогою норм та імперативів. Головні соціальні функції моралі. Структура моралі. Моральна свідомість і моральна практика.

Завдання для самостійної роботи:

Мораль і звичай.

Мораль і релігія.

Мораль і політика.

Тема 4. Моральний вибір і ціннісні орієнтації особистості

Поняття морального вибору. Суб'єкт морального вибору. Об'єкт морального вибору. Моральна позиція особистості. Ціннісні орієнтації як елемент моральної свідомості особистості. Поняття цінностей. Класифікація цінностей. Соціальний зміст цінностей. Поняття свободи вибору. Моральний вчинок як міра духовного розвитку особистості. Відповідальність. Обов'язок. Потреби, інтереси, здібності як елементи моральної свідомості. Проблема самоствердження особистості. Мета і засоби її досягнення.

Завдання для самостійної роботи:

Зміст та складові моральної оцінки вчинку.

Проблема морального становлення особистості.

Сутність і види моральних конфліктів

Тема 5. Професійна етика і академічна доброчесність

Умови виникнення професійної етики. Призначення професійної етики. Функції та завдання професійної етики. Основні види професійної етики. Е. Дюркгейм про зародження професійної етики. Професійна етика і професійна мораль. Професійна мораль як форма регламентації професійної діяльності. Роль професійної групи у впровадженні професійної моралі. Особливості норм

професійної етики. Моральні вчинки у професійній сфері. Професійна і загальна мораль. Професійні моральні кодекси. Відповідність нормативної бази професійних кодексів інтересам суспільства. Поняття академічної доброчесності. Види порушень академічної доброчесності. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.

Завдання для самостійної роботи:

Морально-професійні норми.

Професійна честь.

Професійні конфлікти.

Тема 6. Прикладна етика

Теоретичні і соціокультурні передумови виникнення прикладної етики. Поняття практичної та прикладної етики. Практична етика як складова філософської етики. Принципи етичної регуляції в сучасному суспільстві. Походження терміну «прикладна етика». Прикладна етика в природничих і гуманітарних науках. Об'єктивні причини появи прикладної етики. Внутрішні чинники виникнення і розвитку прикладної етики. Моральні дилеми прикладної етики. Прикладна етика і суспільна мораль. Специфіка публічної моралі. Форми інституалізації моралі як предмет прикладної етики. Соціальна місія інституційної етики.

Завдання для самостійної роботи:

Прикладна етика в економіці (бізнесі).

Прикладна етика в медицині (біології, хімії).

Прикладна етика в юриспруденції (політиці, публічному управлінні).

Тема 7. Екологічна етика

Екологічна етика як наука. Моральний і практичний типи ставлення людини до природи. Етапи розвитку ставлення людини до природи. Діяльність людини в природі та її наслідки. Екологічні проблеми сучасності. Вплив цивілізації на біосферу. Унікальний характер планетарного життя. Еволюційна етика. Еволюційний процес становлення моралі за Г. Спенсером. Еволюційна етика у XX – першій чверті XXI ст. Етологія у комплексі наук про людину. Біоетика. Основні проблеми біоетики. Необхідність формування нового типу мислення на основі особистої відповідальності за добробут нації і людства.

Завдання для самостійної роботи:

Ціннісне ставлення людини до природи.

Моральні норми в екологічній етиці.

Екологічна відповідальність.

Тема 8. Моральна культура спілкування

Сутність, зміст та типи спілкування. Основні принципи морального спілкування. Налаштованість на злагоду. Доброзичливість у спілкуванні. Принцип справедливості. Повага прав людини. Співпереживання як принцип морального спілкування. Дисципліна почуттів як чинник повноцінного спілкування. Принцип толерантності. Спілкування як джерело виховання і самовиховання. Морально усвідомлене ставлення особи до суспільства і моральне ставлення суспільства до особи як умова морального спілкування. Суперечності і конфлікти у спілкуванні. Моральна культура спілкування як показник моральної культури особистості. Походження, розвиток, види, принципи та вимоги етикету як основи моральної культури спілкування.

Завдання для самостійної роботи:

Ввічливість та її види.

Шляхи подолання конфліктів у спілкуванні.

Етикет і сучасне суспільство.

Змістовий модуль 2. Гносеологічний зміст етичних категорій

Тема 9. Добро і зло як моральні категорії

Добро і зло як провідні поняття моральної свідомості та категорії етики. Сутність морального добра. Значення поняття «добро». Буттєвий статус добра. Нормативно-ціннісний зміст морального добра. Добро і благо. Сутність і значення поняття «зло». Онтологічний статус зла. Фізичне зло. Соціальне зло. Моральне зло. Гонор і погорда як зло. Джерела морального зла.

Завдання для самостійної роботи:

Концепції походження зла.

Діалектика взаємодії добра і зла.

Теодицея як узгодження існування Бога і наявності світового зла.

Тема 10. Моральний зміст прощення, милосердної любові, турботи і благодійності

Етика справедливості і етика любові як складові нормативного змісту моралі. Діалектична єдність і парадоксальність справедливості й любові. Милосердна любов. Елементи моральної практики на основі милосердної любові до ближнього. Внутрішні суперечності милосердної любові. Турбота як моральний феномен. Турбота і милосердне служіння. Благодійність. Прощення та його форми. Поняття суб'єкта прощення.

Завдання для самостійної роботи:

Егоїзм і жертовність.

Альтруїзм як різновид самозречення.

Співвідношення понять благодійності і допомоги.

Тема 11. Свобода і справедливість

Поняття свободи в моралі. Об'єктивні умови та підстави свободи. Моральна необхідність і свобода вибору. Моральний вибір як умова реалізації моральної свободи. Поняття справедливості. Справедливість як загальне співвідношення цінностей з конкретним розподілом їх між суб'єктами. Парадокси справедливості. Парадокси справедливості. Загальна і приватна справедливість. Суспільні та індивідуальні відносини на основі справедливості.

Завдання для самостійної роботи:

Свобода совісті як природне право людини.

Свобода творчості як суб'єктивне право людини.

Сутність соціальної несправедливості.

Тема 12. Сенс життя і щастя

Сенс життя як моральна цінність. Проблема пошуку сенсу життя. Самореалізація як сенс життя. Смисложиттєві цінності. Сенс життя як свідоме творення себе. Взаємозумовленість сенсу життя і щастя. Щастя як категорія моральної свідомості. Проблема досягнення щастя. Суб'єктивне розуміння щастя. Щастя як соціальний феномен.

Завдання для самостійної роботи:

Людське покликання в етиці І. Канта.

Моральна заборона на самогубство.
Співвідношення понять щастя й удачі.

Тема 13. Обов'язок і відповідальність

Обов'язок як сукупність моральних зобов'язань людини перед суспільством. Поняття морального обов'язку. Типологія обов'язків. Загальний і спеціальний обов'язок у моралі. Обов'язок як вияв протиріч суспільного й індивідуального життя. Суперечливий характер соціального обов'язку. Поняття, умови та типологія відповідальності. Відповідальність як визначення відповідності поведінки, дій вчинків змісту моральних норм, обов'язку, з урахуванням об'єктивних обставин та можливостей їх виконання. Колективна відповідальність. Індивідуальна відповідальність.

Завдання для самостійної роботи:

Моральний обов'язок за І. Кантом.
Співвідношення понять норма і обов'язок.
Сутність громадянського обов'язку.

Тема 14. Свіість і сором

Свіість як категорія моральної свідомості. Свіість як найскладніше структурно-функціональне утворення моральної самосвідомості. Свіість – інструмент суспільної оцінки і самооцінки моральної особистості. Проблема виникнення свіість. Теологічне і філософське тлумачення свіість. Психологічні трактування свіість. Сором як елемент свіість. Сором як протилежність і доповнення свіість. Категорії честі та гідності.

Завдання для самостійної роботи:

Розуміння свіість у працях Мартіна Лютера.
Сором як механізм соціального контролю.
Співвідношення понять сорому і провини.

Тема 15. Дружба і любов

Дружба як етичне поняття. Види дружби. Дружба як вияв міжособистісних відносин. Індивідуально-вибірковий характер дружби. Товариськість і дружба. Дружба як довірливі стосунки й емоційна близькість.

Любов як моральна категорія. Види любові. Любов як інтимне почуття. Любов і закоханість. Любов як культурний феномен. Творчий потенціал любові.

Завдання для самостійної роботи:

Безкорисливий характер дружби.

Співвідношення понять «ерос», «агапе», «філія», «сторге».

Моральний зміст вислову «любов зла».

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Теорія етики, онтологія та феноменологія моралі

Тема 1. Етика як філософська наука

1. Предмет і завдання етики.
2. Структура етики.
3. Проблемне поле та функції етики.
4. Походження моралі.
5. Мораль як соціальний інститут.
6. Структура моралі.

Змістовий модуль 2. Категорії етики, гносеологія моралі

Тема 9. Добро і зло як моральні категорії

1. Значення поняття «добро».
2. Онтологічний статус добра.
3. Нормативно-ціннісний зміст морального добра.
4. Сутність і значення поняття «зло».
5. Онтологічний статус зла.
6. Джерела морального зла.

Тема 10. Моральний зміст прощення, милосердної любові, турботи і благодійності

1. Прощення як моральне явище.
2. Форми прощення.
3. Суб'єкт прощення.
4. Милосердна любов.
5. Турбота.
6. Благодійність.

Тема 11. Свобода і справедливість

1. Поняття свободи в моралі.
2. Об'єктивні підстави свободи.
3. Моральна необхідність і свобода вибору.
4. Поняття справедливості.

5. Парадокси справедливості.
6. Загальна і приватна справедливість.

Тема 12. Сенс життя і щастя

1. Сенс життя як моральна цінність.
2. Проблема пошуку сенсу життя.
3. Самореалізація як сенс життя.
4. Щастя як категорія моральної свідомості.
5. Суб'єктивне розуміння щастя.
6. Щастя як соціальний феномен.

Тема 13. Обов'язок і відповідальність

1. Поняття морального обов'язку.
2. Типологія обов'язків.
3. Загальний і спеціальний обов'язок у моралі.
4. Поняття, умови та типологія відповідальності.
5. Індивідуальна відповідальність.
6. Колективна відповідальність.

Тема 14. Совість і сором

1. Поняття совісті та проблема її виникнення.
2. Теологічне і філософське тлумачення совісті.
3. Психологічні трактування совісті.
4. Сором як елемент совісті.
5. Сором як протилежність і доповнення совісті.
6. Категорії честі та гідності.

Тема 15. Дружба і любов

1. Дружба як поняття етики.
2. Види дружби.
3. Товарииськість і дружба.
4. Любов як категорія моралі.
5. Види любові.
6. Любов і закоханість.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку науково-аналітичної письмової роботи, де розв'язується конкретна проблема, що вимагає аргументованого авторського розуміння. Обсяг роботи складає 8–10 сторінок (14400 – 18000 знаків, шрифт Times New Roman, розмір 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5, всі поля – 2 см, абзацний відступ – 1,25, нумерація сторінок – вгорі справа.

Структура ІНДЗ включає назву теми, ім'я та прізвище автора, вступ, виклад основного матеріалу, висновки, список використаних джерел та літератури.

Тематика ІНДЗ

1. Вчинок і дія: етичні виміри та мотиви.
2. Внесок Аристотеля у становлення етики.
3. Звичай, мораль, етика: індивідуальні норми поведінки і приписи правил.
4. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя.
5. Моральний імператив І. Канта.
6. Етичні погляди Ф. Ніцше.
7. Етичні течії позитивізму.
8. Етика модернізму.
9. Постмодерністська етика.
10. Моральні принципи і моральні норми.
11. Вчинок як першоелемент моральної діяльності.
12. Проблема морального ідеалу.
13. Етичні засади невербальних засобів спілкування.
14. Евтаназія, трансплантація, клонування як проблеми біоетики.
15. Моральний вимір символічного насильства.
16. Етичні проблеми сучасності.
17. Неформальний соціальний контроль (винагорода, покарання, переконання).
18. Формальний соціальний контроль (ізоляція, реабілітація).
19. Основні етапи еволюції моралі.
20. Моральний вимір рабства і кріпосництва.
21. Моральна оцінка інквізиції.
22. Життя і смерть як проблеми етики.

23. Страх смерті і воля до життя.
24. Моральний вимір смертної кари.
25. Моральна оцінка самогубства.
26. Етичні аспекти вегетаріанства.
27. Моральні виклики сучасного світу.
28. Моральні дилеми людської діяльності.
29. Етикетна культура сучасного суспільства.
30. Моральні перспективи майбутнього

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. Теорія етики. Суспільний вимір моралі

1. Термін «етика» походить від грецького слова «етос», що спочатку означало:

- а) манера;
- б) стоянка;
- в) характер;
- г) звичка.

2. Термін «етика» запровадив:

- а) Платон;
- б) Сократ;
- в) Аристотель;
- г) Піфагор.

3. Наука, центральною проблемою якої є добро і зло, називається:

- а) етикою;
- б) мораллю;
- в) моральністю;
- г) філософією.

4. Яка з перерахованих позицій позначає структуру етики?:

- а) звичай–звичай–мораль;
- б) історія етики–теорія етики–прикладна етика;
- в) міфологія–релігія–філософія;
- г) моральна свідомість–моральна поведінка–моральні норми.

5. Яка з перерахованих позицій не належить до завдань етики?:

- а) опис моралі;
- б) зміна моралі;
- в) пояснення моралі;
- г) навчання моралі.

6. Предметом етики є:

- а) поведінка людини на основі вільного вибору;
- б) правила ввічливості;
- в) розкриття сутності моралі;
- г) мотивація вчинків.

7. Головним завданням етики, що полягає в навчанні людини моральної поведінки, вважав:

- а) Платон;
- б) Епікур;
- в) Аристотель;
- г) Протагор.

8. Яка з перерахованих позицій не належить до системи моралі?:

- а) моральні принципи;
- б) моральні норми;
- в) моральні вчення;
- г) моральні відносини.

9. Яка з перерахованих позицій не є функцією моралі?:

- а) гуманістична;
- б) регулятивна;
- в) методологічна;
- г) комунікативна.

10. Основу моральних норм складають:

- а) моральні цінності;
- б) традиції;
- в) наукові теорії;
- г) моральні принципи.

11. Етичні теорії можна поділити на дві основні групи:

- а) аксіологічні і деонтологічні;
- б) аксіологічні і психологічні;
- в) психологічні і деонтологічні;
- г) утилітарні і психологічні.

12. Моральні норми мають характер:

- а) частково рекомендаційний і подекуди розпорядчий;
- б) лише розпорядчий;
- в) лише рекомендаційний;
- г) який ні до чого не зобов'язує.

13. Принцип моралі, згідно з яким людина робить вибір, дотримуючись канону, безвідносно до обставин і всупереч доцільності називається:

- а) ригоризмом;
- б) волюнтаризмом;
- в) фаталізмом;
- г) героїзмом.

14. Головна моральна цінність в релігії полягає в залученні до:

- а) церкви;
- б) культури;
- в) Бога;
- г) добра.

15. Соціально-психологічна орієнтація, сформована внаслідок пасивного пристосування, називається:

- а) конформізмом;
- б) лицемірством;
- в) відсталістю;
- г) пезковажністю.

16. «Золоте правило» моралі формулюється так:

- а) вчиняй так, як бажають інші;
- б) вчиняй так, як ти хотів би, щоб ставилися до тебе;
- в) не роби того, чого не хочеш, щоб робили тобі;
- г) не роби того, чого хочуть від тебе інші.

17. Деонтологія – це:

- а) наука про належне;
- б) вчення про обов'язок;
- в) різновид онтології;

г) вчення про суще.

18. Принцип моралі, згідно з яким людина має робити вибір на власний розсуд незалежно від соціальних норм, називається:

- а) волюнтаризмом;
- б) ригоризмом;
- в) фаталізмом;
- г) героїзмом.

19. Еволюція моралі пов'язана з:

- а) переходом від біологічної до соціокультурної регуляції;
- б) переходом від первіснообщинного ладу до класового суспільства;
- в) появою мови;
- г) виникненням знарядь праці.

20. Моральна норма у формі наказу авторитетної особи називається:

- а) заповіддю;
- б) імперативом;
- в) золотим правилом моралі;
- г) кодексом.

21. Намір – це:

- а) бажання щось вчинити;
- б) дія, яку слід виконати;
- в) уявний образ передбачуваної дії;
- г) привід щось вчинити.

22. Термін «мораль» у перекладі з латини означає:

- а) характер;
- б) поведінка;
- в) звичка;
- г) вчинок.

23. Винагорода або покарання людини за скоєні дії відповідно до їхньої моральної цінності називається:

- а) подарунком;

- б) церемонією;
- в) відплатою;
- г) премією.

24. Рівнозначна до скоєного діяння відплата називається:

- а) таліоном;
- б) «око за око»;
- в) правосуддям;
- г) самосудом.

25. Визнання права на інакомислення, іншого способу життя та неприпустимість їхнього пригнічення, складає сутність:

- а) вільнодумства;
- б) толерантності;
- в) демократії;
- г) плюралізму.

26. Правило таліона сформувалося в умовах:

- а) зрівняльної справедливості;
- б) розподільної справедливості;
- в) функціонування морально-правової свідомості
- г) обов'язкової відплати.

27. Людина дотримується норм моралі з огляду на:

- а) внутрішні і зовнішні санкції;
- б) внутрішні санкції;
- в) зовнішні санкції;
- г) обставини.

28. Сформована на основі морального обліку думка про людину на підставі попередньої поведінки називається:

- а) характеристикою;
- б) репутацією;
- в) враженням;
- г) біографією.

29. Найдавнішою морально-правовою системою є:

- а) едикти Ашоки;
- б) закони Ману;
- в) закони Хаммурапі;
- г) закони Мойссея.

30. Суспільна ієрархія, за Конфуцієм, підтримується за допомогою:

- а) ритуалу;
- б) обряду;
- в) закону;
- г) віри.

31. Сформульовані Мойсеєм моральні принципи називаються:

- а) Декалог;
- б) Блага вість;
- в) Закон;
- г) Тора.

32. «Взаємність», «людинолюбство» і «золота середина» складають основу вчення:

- а) Будди;
- б) Конфуція;
- в) Лаз-Цзи;
- г) Мойсея.

33. Вчення про «чотири благородні істини» викладені в:

- а) християнстві;
- б) буддизмі;
- в) ісламі;
- г) зороастризмі.

34. Буддійські моральні норми спрямовані на досягнення:

- а) щастя;
- б) нірвани;
- в) мудрості;
- г) спокою.

35. Засновником західноєвропейської етики вважається:

- а) Піфагор;
- б) Сократ;
- в) Платон;
- г) Аристотель.

36. Автором праці «Нікомахова етика» є:

- а) Демокріт;
- б) Аристотель;
- в) Платон;
- г) Піфагор.

37. Одне з головних понять стоїцизму, що означає душевну незворушність:

- а) нірвана;
- б) апатія;
- в) дуккха;
- г) умиротворення.

38. Мислитель, який називав совість «внутрішнім голосом»:

- а) Зенон;
- б) Сократ;
- в) Демокріт;
- г) Епікур.

39. Етичне вчення Ісуса Христа викладене в:

- а) Старому Завіті;
- б) Нагірній проповіді;
- в) Євангеліях;
- г) Посланнях апостолів.

40. У вченні Аврелія Августина зло розглядається як:

- а) витвір Диявола;
- б) недолік добра;
- в) результат свідомої діяльності людини;
- г) наслідок людської бездіяльності.

41. Звід норм, що регламентують поведінку мусульманина називається:

- а) фікх;
- б) шаріат;
- в) хадис;
- г) сура.

42. Етика епохи Відродження ґрунтувалася на принципах:

- а) аскетизму;
- б) егоїзму;
- в) фаталізму;
- г) гуманізму.

43. Доцільність зла в політиці («мета виправдовує засоби») обґрунтував:

- а) Н. Макіавеллі;
- б) Платон;
- в) І. Кант;
- г) Аристотель.

44. Згідно з ученням А. Шопенгауера:

- а) життя – суцільні страждання і розчарування;
- б) щастя – позбавлення страху смерті ;
- в) мета життя – апатія і безтурботність;
- г) свобода – усвідомлена необхідність.

45. Категоричний імператив І. Канта містить:

- а) «золоте правило моральності»;
- б) теорію розумного егоїзму;
- в) заперечення моральних норм;
- г) чотири благородні істини.

46. Вчення про надлюдину створив:

- а) Ф. Ніцше;
- б) Г. Гегель;
- в) А. Бергсон;
- г) З. Фрейд.

47. Згідно вчення прагматизму основою моралі є:

- а) добро і зло;
- б) вигода;
- в) віра;
- г) любов.

48. Почуття, яке, за І. Кантом, породжується розумом і виникає у зв'язку з моральним законом:

- а) повага;
- б) сором;
- в) совість;
- г) гідність.

49. Релігійно-філософське виправдання Бога, який допускає існування зла, називається:

- а) теодіцея;
- б) антроподіцея;
- в) теологія;
- г) теїзм.

50. Діяльність є моральною, якщо вона мотивується:

- а) обов'язком;
- б) правилами;
- в) законами;
- г) обставинами.

51. До принципів професійної етики не належить:

- а) професійна солідарність;
- б) корпоративність;
- в) професійна компетентність;
- г) відповідальність.

52. Поведінка людини в суспільстві регулюється певними нормами, які називаються:

- а) соціальними;
- б) політичними;

- в) державними;
- г) стандартними.

53. Спільними поняттями для моралі і права є:

- а) справедливість і суспільне благо;
- б) свобода волі і совість;
- в) демократія і правопорядок;
- г) щастя і громадянське суспільство.

54. Якщо право – зовнішня форма вираження свободи людини і справедливого ставлення до неї, то внутрішньою формою є:

- а) мораль;
- б) закон;
- в) совість;
- г) розум.

55. До основних моральних цінностей належать:

- а) щастя, кохання, творчість, соціальний статус;
- б) любов, сім'я, довголіття;
- в) матеріальне становище, здоров'я;
- г) щастя, інтелект, слава.

56. Найважливішою моральною цінністю в конфуціанстві є:

- а) шанобливість;
- б) людяність;
- в) вірність;
- г) справедливість.

57. Основним морально-правовим принципом регулювання суспільства є:

- а) справедливість;
- б) правосуддя;
- в) влада;
- г) держава.

58. Визнання заслуг людини у професійній сфері ґрунтується на:

- а) соціальному статусі;

- б) реальному внеску;
- в) творчому потенціалі;
- г) потребах.

59. Позитивна громадська думка і завищена самооцінка людини є причиною:

- а) зарозумілості;
- б) гордості;
- в) скромності;
- г) марнославства.

60. Поняття «етикет» означає:

- а) правильну поведінку у певних обставинах;
- б) трудову етику;
- в) правила ввічливості;
- г) чесність.

61. Правила поведінки та спілкування як зовнішні прояви внутрішньої моральної культури людини є предметом:

- а) ситуативної етики;
- б) етики громадянськості;
- в) етикету;
- г) професійної етики.

62. Згідно з утилітаризмом, дотримання моральних норм дає змогу досягти:

- а) найвищого щастя для найбільшої кількості людей;
- б) найвищого щастя для найбільш гідних людей;
- в) найвищих матеріальних благ для суспільства;
- г) миру та злагоди в суспільстві.

63. Система взаємопов'язаних понять свободи волі, добра і зла, чистоти, обов'язку, норм моралі, сорому, совісті, честі, гідності, справедливості – це:

- а) моральна свідомість;
- б) моральний вчинок;
- в) моральна діяльність;
- г) моральні відносини.

64. Різні способи заохочення або покарання з метою забезпечення виконання професійних вимог називаються:

- а) принципами;
- б) санкціями;
- в) заповідями;
- г) імперативом.

65. Вчинок є моральним, якщо він здійснений:

- а) за покликом совісті;
- б) заради суспільної користі;
- в) з почуття обов'язку;
- г) заради задоволення.

66. Яке з перерахованих понять зобов'язує людину бути носієм моральних якостей своєї соціальної групи:

- а) честь;
- б) гідність;
- в) звання;
- г) ранг.

67. Утилітаризм – етична концепція, згідно з якою мораль ґрунтується на:

- а) совісті;
- б) користі;
- в) свободі;
- г) доброті.

68. Емоція, породжена усвідомленням можливості втрати престижу чи шанобливого ставлення з боку соціальної групи, називається:

- а) совістю;
- б) стресом;
- в) стражданням;
- г) соромом.

69. Людина, що керується бажанням досягнення високого суспільного становища і пов'язаних з ним привілеїв та почестей, називається:

- а) марнославною;

- б) честолюбною;
- в) зарозумілою;
- г) гордою.

70. Яка з перерахованих позицій позначає один з критеріїв, на якому ґрунтується справедливий розподіл:

- А) заслуги;
- б) потреби;
- в) статус;
- г) матеріальний стан.

Змістовий модуль 2. Гносеологічний зміст етичних категорій

1. Яка з перерахованих позицій є терміном, що позначає морально аргументований примус до вчинків:

- а) відповідальність;
- б) обов'язок;
- в) совість;
- г) гідність.

2. У марксизмі моральне зло є породженим:

- а) волею до влади;
- б) волею до життя;
- в) приватною власністю;
- г) інстинктом смерті.

3. Людина має розвинене почуття гідності, якщо:

- а) радує інших людей;
- б) не потребує сторонньої допомоги;
- в) ввічлива у поведінці;
- г) дотримується слова.

4. У повсякденному розумінні щастя – це:

- а) найповніше задоволення бажань;
- б) випадкова удача і подарунок долі;
- в) відсутність бажань і цілковитий спокій;

г) наявність здоров'я і добробуту.

5. Яка з перерахованих позицій не належить до християнських чеснот:

- а) мужність;
- б) смиренність;
- в) милосердя;
- г) любов.

6. Справедливість – це:

- а) адекватне ставлення влади до громадян;
- б) результат боротьби добра і зла;
- в) визнання рівних можливостей в самореалізації і самовираженні;
- г) повага до особистості.

7. Вчинок, що виражає порушення вимог моральності, називається:

- а) проступком;
- б) гріхом;
- в) злочином;
- г) діянням.

8. Моральний принцип, що означає готовність пожертвувати власним інтересом на користь іншої людини, називається:

- а) колективізмом;
- б) альтруїзмом;
- в) індивідуалізмом;
- г) егоїзмом.

9. В етиці гедонізму щастя – це:

- а) найповніше задоволення бажань;
- б) відсутність бажань і спокій;
- в) здоров'я і багатство;
- г) удача.

10. Формування гідності людини пов'язане з оцінкою власної:

- а) владної значущості;

- б) обдарованості;
- в) зовнішності;
- г) цінності.

11. Усвідомлення і вибір причини вчинку називається:

- а) лицемірством;
- б) мотивацією;
- в) легковажністю;
- г) байдужістю.

12. Моральна значущість людини оцінюється суспільством за допомогою пари понять:

- а) честь і гідність;
- б) чесність і вірність;
- в) порядність і доброзичливість;
- г) покірність і незалежність.

13. Вчинки людини на основі обов'язку мають:

- а) природну підставу;
- б) моральні підстави;
- в) психологічне підґрунтя;
- г) патріотичний зміст.

14. Вчинки людини на основі обов'язку мають:

- а) природну підставу;
- б) моральні підстави;
- в) психологічне підґрунтя;
- г) патріотичний зміст.

15. Почуття несправедливості пов'язане з емоцією:

- а) образи;
- б) жалю;
- в) злості;
- г) страху.

16. З наведених понять християнською чеснотою є:

- а) милосердя;
- б) мужність;
- в) мудрість;
- г) відповідальність.

17. Співпереживання, що має негативну конотацію, називається:

- а) співчуттям;
- б) емпатією;
- в) симпатією;
- г) соромом.

18. Релігійне усвідомлення провини, коли проступок оцінюється не суспільством чи людиною, а Богом, називається:

- а) каяттям;
- б) гріхом;
- в) зрадою;
- г) богохулством.

19. Головним компонентом моральної оцінки вчинку є:

- а) настрій, умови і результат;
- б) мотив, умови і результат;
- в) позбавлення волі;
- г) рівень свободи.

20. Здатність людини до співчуття є генетичною основою:

- а) сорому;
- б) депресії;
- в) совісті;
- г) жалю.

21. Почуття сорому пов'язане з прийнятими в суспільстві:

- а) заборонаю відкритої демонстрації своїх природних потягів;
- б) заборонаю відкритої демонстрації своїх емоцій;
- в) моральним кодексом;
- г) етикетом.

22. Яке з перерахованих понять зобов'язує людину бути носієм притаманних людському роду якостей:

- а) гідність;
- б) честь;
- в) звання;
- г) статус.

23. Суб'єктивний аспект честі:

- а) визначається суспільством;
- б) успадковується людиною;
- в) визначається психологічним складом людини;
- г) оцінюється людиною особисто.

24. За людиною визнається об'єктивна честь на основі:

- а) належності до певної групи;
- б) заслуг перед групою;
- в) посади;
- г) моральних якостей.

25. Принцип розподільної справедливості полягає в розподілі матеріальних благ і почестей на основі:

- а) знайомства;
- б) рівної частки;
- в) заслуг;
- г) з волі Бога.

26. Щастя людини переважно залежить від:

- а) зовнішніх обставин;
- б) внутрішніх якостей особистості;
- в) удачі;
- г) добробуту.

27. У співвідношенні обов'язку і совісті:

- а) першість має обов'язок;
- б) першість має совість;
- в) совість є основою обов'язку;

г) обов'язок не залежить від совісті.

28. Абсолютизм ґрунтується на підпорядкуванні людської волі:

- а) гетерономності;
- б) автономності;
- в) слабкості;
- г) безсиллю.

29. Стан, що виражає неусвідомлену потребу людини, називається:

- а) бажанням;
- б) прагненням;
- в) потягом;
- г) порушенням.

30. Відповідь на питання про співвідношення щастя і чеснот у праці «Нікомахова етика» дав:

- а) Аристотель;
- б) Епікур;
- в) Платон;
- г) Августин.

31. Протестантський теолог А. Швейцер є автором принципу благоговіння перед:

- а) смертю;
- б) життям;
- в) Богом;
- г) державою.

32. Яка з перерахованих позицій позначає ставлення до честі:

- а) повага або приниження;
- б) пошана або образа;
- в) пошана або приниження;
- г) повага або образа.

33. Яка з перерахованих позицій позначає найвище благо ендемічної етики:

- а) щастя;
- б) насолоду;
- в) совість;
- г) справдливість.

34. Яка з перерахованих позицій позначає елемент внутрішнього світу людини, що спонукає до дій певного спрямування:

- а) вчинок;
- б) бажання;
- в) мотивація;
- г) потяг.

35. Яка з перерахованих позицій позначає ставлення до гідності:

- а) повага або приниження;
- б) пошана або образа;
- в) пошана або приниження;
- г) повага або образа.

36. Як показна суворість моралі святенництво співвідноситься з:

- а) обманом;
- б) хитрістю;
- в) наклепом;
- г) лицемірством.

37. Первинною реакцією на несправедливість є:

- а) спір;
- б) помста;
- в) лайка;
- г) агресія.

38. Яка з позицій позначає основу універсалізму як вчення про володіння завдяки розуму свободою і волею, де воля залежить лише від людини:

- а) автономність людської волі;
- б) гетерономність людської волі;

- в) гетерономність людської волі;
- г) безсилля людської волі.

39. Евдемоністична етика пов'язує щастя людини з:

- а) свободою;
- б) совістю;
- в) чесністю;
- г) чеснотою.

40. Першочерговість чотирьох чеснот – справедливості, мудрості, помірності, мужності відстоював:

- а) Платон;
- б) Аристотель;
- в) Сократ;
- г) Демоуріт.

41. Оцінка обґрунтованості громадської думки і ставлення до самооцінки складає сутність:

- а) об'єктивної оцінки честі;
- б) суб'єктивної оцінки честі;
- в) моральної оцінки честі;
- г) юридичної оцінки честі.

42. Поведінка людини, що ґрунтується на прагненні слави внаслідок заздрості, називається:

- а) марнославною;
- б) честолюбною;
- в) зарозумілою;
- г) гордою.

43. Хто закликав прагнути природного задоволення, а не влади чи слави:

- а) Аристотель;
- б) Епікур;
- в) Сократ
- г) Платон.

44. Яке з наведених понять, згідно з римським правом, довічно супроводжує людину, на відміну від тимчасового характеру покарання:

- а) гріх;
- б) вина;
- в) злочин;
- г) ганьба.

45. Мотивом вчинку є:

- а) умова, за якої відбувається вчинок;
- б) спонування, що стало причиною вчинку;
- в) мета, заради якої здійснюється вчинок;
- г) усвідомлене спонукання під виглядом причини.

46. Відданість віджилим звичкам і традиціям, нездатність сприймати і підтримувати нове, викликане актуальними потребами, називається:

- а) відсталістю;
- б) лицемірством;
- в) конформізмом;
- г) легковажністю.

47. Мотиви та поведінка людини, яка спрямовує вчинки і відносини з іншими людьми з точки зору особистої матеріальної вигоди, називається:

- а) користолюбством;
- б) конформізмом;
- в) відсталістю;
- г) лицемірством.

48. Гедоністична етика вищим благом вважає:

- а) щастя;
- б) задоволення;
- в) прагнення ідеалу;
- г) справедливість.

49. Уподібнення емоційному стану іншої людини називається:

- а) співчуттям;
- б) співпереживанням;

- в) жалістю;
- г) взаємодією.

50. Принизити гідність людини означає:

- а) заперечити цінність людини як особистості;
- б) позбавити честі;
- в) вказати на аморальність поведінки;
- г) позбавити волі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

1. Етика як філософська наука
2. Предмет і завдання етики.
3. Структура етики.
4. Проблемне поле та функції етики.
5. Походження моралі.
6. Мораль як соціальний інститут.
7. Структура моралі.
8. Етичні системи Стародавнього Сходу.
9. Філософські погляди на мораль у Стародавніх Греції та Римі.
10. Етична думка Середньовіччя і Відродження.
11. Етичні вчення Нового часу.
12. Етика І. Канта.
13. Західна етична думка ХХ ст.
14. Зародження етичної думки в українських землях.
15. Ідейні засади етики києворуської доби.
16. Розвиток етичної думки України в XVI – XVIII ст.
17. Становлення етики як науки в Україні. Києво-Могилянська академія.
18. Етична думка в Україні у ХХ – ХХІ ст.
19. Передумови виникнення моралі.
20. Система моралі Стародавнього Сходу.
21. Мораль, звичаї та кризові явища моральної системи Античності.
22. Станово-корпоративна мораль Середньовіччя.
23. Тенденції розвитку моралі в сучасній цивілізації.
24. Релігійні, натуралістичні, соціально-історичні концепції виникнення моралі.
25. Мораль як соціальний феномен.
26. Головні соціальні функції моралі.
27. Структура моралі.
28. Поняття морального вибору.
29. Суб'єкт і об'єкт морального вибору.
30. Моральна позиція особистості.
31. Ціннісні орієнтації як елемент моральної свідомості.
32. Поняття цінностей та їх класифікація.
33. Соціальний зміст цінностей.
34. Поняття свободи вибору.

35. Моральний вчинок як міра духовного розвитку особистості.
36. Відповідальність.
37. Обов'язок.
38. Мета і засоби її досягнення.
39. Виникнення професійної етики.
40. Функції та завдання професійної етики.
41. Основні види професійної етики.
42. Професійні моральні кодекси.
43. Поняття академічної доброчесності.
44. Види порушень академічної доброчесності.
45. Відповідальність за порушення академічної доброчесності.
46. Поняття практичної та прикладної етики.
47. Теоретичні і соціокультурні передумови виникнення прикладної етики.
48. Практична етика як складова філософської етики.
49. Моральні дилеми прикладної етики.
50. Екологічна етика як наука.
51. Моральний і практичний типи ставлення людини до природи.
52. Етапи розвитку ставлення людини до природи.
53. Екологічні проблеми сучасності.
54. Етологія у комплексі наук про людину.
55. Біоетика та її основні проблеми.
56. Сутність, зміст та типи спілкування.
57. Основні принципи морального спілкування.
58. Суперечності і конфлікти у спілкуванні.
59. Етикет як основа моральної культури спілкування.
60. Добро як моральна категорія.
61. Значення поняття «добро».
62. Онтологічний статус добра.
63. Нормативно-ціннісний зміст морального добра.
64. Сутність і значення поняття «зло».
65. Онтологічний статус зла.
66. Джерела морального зла.
67. Прощення як моральне явище.
68. Форми прощення.
69. Суб'єкт прощення.
70. Милосердна любов.

71. Турбота і благодійність.
72. Поняття свободи в моралі.
73. Об'єктивні підстави свободи.
74. Моральна необхідність і свобода вибору.
75. Поняття справедливості.
76. Парадокси справедливості.
77. Загальна і приватна справедливість.
78. Сенс життя як моральна цінність.
79. Проблема пошуку сенсу життя.
80. Самореалізація як сенс життя.
81. Щастя як категорія моральної свідомості.
82. Суб'єктивне розуміння щастя.
83. Щастя як соціальний феномен.
84. Поняття морального обов'язку.
85. Типологія обов'язків.
86. Загальний і спеціальний обов'язки у моралі.
87. Поняття, умови та типологія відповідальності.
88. Індивідуальна відповідальність.
89. Колективна відповідальність.
90. Поняття совісті та проблема її виникнення.
91. Теологічне і філософське тлумачення совісті.
92. Сором як елемент совісті.
93. Сором як протилежність і доповнення совісті.
94. Категорії честі та гідності.
95. Дружба як поняття етики.
96. Види дружби.
97. Товариськість і дружба.
98. Любов як категорія моралі.
99. Види любові.
100. Любов і закоханість.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Навчальний процес та контроль його результатів регулюється Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету ім. Лесі Українки.

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях упродовж навчального семестру. Поточне оцінювання передбачає перевірку рівня знань шляхом виконання завдань на практичних заняттях та завдань, передбачених для самостійного опрацювання. Максимальна кількість балів за поточний контроль, що включає перевірку знань, а також виконання ІНДЗ – 100 балів.

Критерії оцінювання виконання завдань на практичному занятті

– 10 балів – завдання виконане у повному обсязі, здобувач використовуються нові поняття, правильно формулюються висловлювання і застосовується вивчений матеріал, аргументується власна точка зору, проявляється творчий підхід до виконання завдань, застосовуються наскрізні вміння (soft skills) упродовж роботи на занятті;

– 8 балів – завдання виконане у повному обсязі, використовуються нові поняття, проте допускаються помилки у їхньому розумінні, а також в інтерпретації навчального матеріалу; аргументується власна точка зору, демонструється достатньо високий рівень засвоєння матеріалом і застосовуються наскрізні вміння (soft skills) упродовж роботи на занятті;

– 6 балів – завдання виконане в неповному обсязі, допускаються помилки в інтерпретації навчального матеріалу; демонструються недостатні навички аргументації власної точки зору у процесі виконання завдань, застосовується усталений підхід до вирішення завдань, виявляється середній рівень засвоєння матеріалу і наскрізних умінь (soft skills) упродовж роботи на занятті;

– 4 бали – завдання виконане в неповному обсязі, допускаються значні помилки в інтерпретації навчального матеріалу; демонструються початкові навички аргументації власного підходу щодо виконання завдань, виявляється початковий рівень засвоєння матеріалу і м'які навички в роботі на занятті;

– 2 бали – завдання виконане в неповному обсязі, допускаються значні помилки в інтерпретації навчального матеріалу; демонструється володіння початковими навичками аргументації власного підходу щодо виконання завдань, виявляється низький рівень засвоєння матеріалу і м'які навички протягом роботи на занятті.

Політика щодо відвідування, термінів здачі завдань та перескладання

Здобувач освіти може відпрацювати матеріал пропущених занять згідно графіка консультацій. Невиконані вчасно поточні завдання здобувач доопрацьовує і складає викладачеві. Перескладання видів робіт для підвищення оцінки за змістовий модуль не дозволяється.

Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі освіти виконують навчальні завдання самостійно на основі принципів академічної доброчесності. Виявлення в ІНДЗ 25% і більше плагіату, передбачає доопрацювання роботи. Перевірка на плагіат здійснюється викладачем за допомогою програмного забезпечення у вільному доступі.

Політика щодо формальної, неформальної, інформальної освіти

Визнаються отримані у неформальній освіті (курси, тренінги, стажування) результати навчання, тематика, обсяг та зміст яких відповідають курсу чи окремим темам освітнього компонента

Підсумковий контроль

Підсумковий контроль у формі заліку передбачає виконання здобувачами освіти передбачених силабусом видів робіт і відпрацювання навчальних занять складає з сумарну кількість балів, отриманих за роботу на практичних заняттях (80 балів) і за виконання ІНДЗ (20 балів).

Якщо за поточні види роботи протягом семестру здобувач має менше 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості у терміни згідно графіка навчального процесу. Повторне складання заліку можливе двічі – викладачеві і комісії.

Критерії підсумкового оцінювання

Оцінка в балах	Оцінка	Критерії
90 – 100	Відмінно	Здобувач освіти опрацював увесь курс згідно програми, оперує основними поняттями і вміє їх застосовувати на практиці, здобув компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності
82 – 89	Дуже добре	Здобувач освіти опрацював увесь курс згідно програми, оперує основними поняттями, проте може застосувати більшість положень на практиці, здобув компетенції, знання та вміння, розв'язує завдання високого рівня складності з незначними помилками

75 – 81	Добре	Здобувач освіти опанував 80–90 % курсу згідно програми, оперує більшістю основних понять і може їх застосувати на практиці, здобув окремі компетенції, знання та вміння, розв’язує завдання середнього рівня складності
67 –74	Задовільно	Здобувач освіти опанував 60-70% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями і може їх застосувати на практиці, здобув окремі компетенції, знання та вміння, розв’язує завдання середнього рівня складності з незначними помилками
60 – 66	Достатньо	Здобувач освіти опанував 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями і може їх застосувати на практиці, здобув окремі компетенції, знання та вміння, розв’язує завдання середнього рівня складності з допомогою викладача
1 – 59	Незадовільно	Здобувач освіти опанував 60% основного курсу згідно програми, оперує окремими основними поняттями і може їх застосувати на практиці, здобув окремі компетенції, знання та вміння, не розв’язує завдань середнього рівня складності з допомогою викладача

Шкала оцінювання для заліку

Оцінка в балах	Оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Аристотель. Політика. Поетика. Пер. з давньогр. О. Кислюк, Борис Тен. Харків: Фоліо. 2023. 512 с.
2. Балатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2019. 252 с.
3. Балджи М. Д. Етика бізнесу: навч. посіб. Одес. нац. екон. ун-т. К.: ФОП Гуляєва В. М., 2021. 332 с.
4. Балута Г. Абдула А. Принцип розуміння як методологічна платформа еколого-дискурсивної освітньої парадигми. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 30. С. 5–19.
5. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Визнання як атрибутивна характеристика соціального буття людини. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2025. Вип. 58. С. 30–36.
6. Борейко Ю. Г., Федотова Т. В. Концепти «віра» і «навернення» в сучасних філософсько-релігійнознавчих та православних теологічних інтерпретаціях. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. 2024. № 2 (96). С. 5–13.
7. Борейко Ю. Г. Православна Церква України через призму суспільного дискурсу. *Безпека, релігія, церква в сучасному суспільстві. Монографія*. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2021. С. 206–236.
8. Вознюк Н. М. Етика. Навч. посіб. К. : Центр учбової літератури. 2021. 300 с.
9. Вебер М. Протестантська етика та дух капіталізму. Пер. О. Погорілий. К.: Наш Формат. 2018. 216 с.
10. Голідей Р., Генсільман С. Стоїцизм на кожен день. 366 роздумів про мудрість, стійкість і мистецтво жити. К.: Наш формат, 2022. 472 с.
11. Добročесність та етика. Навч. посіб. Відень: ООН, 2021. 67 с. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Teaching_Guide_final_UKR.pdf.
12. Етика та естетика: навч. посіб. За ред. В. Л. Петрушенко. Львів: Видавництво «Новий світ – 2000», 2020. 304 с.
13. Кравченко В. П. Етика професійних комунікацій : навч. посіб. : у 2 ч. Ч. 1 : теорія; М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький, 2022. 174 с.
14. Кравченко, В. П. Етика професійних комунікацій : навч. посіб. у 2-х ч. Ч. 2 : Практика; Центральноукр. нац. техн. ун-т. Кропивницький, 2022. 159 с.

15. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина. Пер. з фр. О. Жупанський. Харків: Фоліо, 2022. 448с.
16. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. Пер. з нім. Д. Мелашенко. Харків: Фоліо, 2023. 224 с.
17. Пільюччі М., Лопес Г. Нові стойки. 52 тижні для наповнення життя. К.: Лабораторія, 2021. 336 с.
18. Платон. Бенкет. Пер. з давньогр. У. Головач. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2018. 220 с.
19. Платон. Держава. Пер. з давньогр. Д. Коваль. К.: Апріорі, 2021. 464 с.
20. Романовський О. Г., Грень Л. М., Серeda Н. В. Професійно-етичні засади педагогічної діяльності: текст лекцій. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2020. 148 с.
21. Сенека Л. А. Моральні листи до Луцілія. Пер. з латини А. Содомори. Львів: «Апріорі», 2019. 320 с.
22. Спіноза Б. Етика. К.: Андронум, 2020. 210 с.
23. Фромм Е. Мистецтво любові. Пер. В. Кучменко. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. 192 с.
24. Шур М. Як бути досконалим. Правильні відповіді на всі етичні запитання. К.: Vivat, 2023. 336 с.
25. Boreiko Y., Kulakevych M. Symbolic violence in social theory of Pierre Bourdieu: Reception in the religious sphere. *Sopnia. Human and Religious Studies Bulletin*. 2021. № 2 (18). С. 5–8.
26. Boreiko Yu., Fedotova T. Religious vocabulary of everyday language of the Orthodox believers of Ukraine. *Orbis linguarum*. 2024. Vol. 22. Iss. 3. P. 82–95.
27. Boreiko Yu., Fedotova T. The COVID-19 Pandemic as an Extreme Event: Effects, Reactions, Consequences. *European Journal of Transformation Studies*. 2021. Vol. 9, № 2. P. 125–142.

Навчально-методичне видання

Юрій Боре́йко

Етика: методичні рекомендації до освітнього компонента

Видається в авторській редакції

Формат 60x84/16.
Гарн. Таймс New Roman.
Обсяг 2,5 ум.-друк. арк.